

Łąźnia Nowa
Wstępna koncepcja działalności gminnej instytucji kultury

Podstawowe informacje

1. Instytucja rozpoczyna działalność 1.01.2005 roku jako gminna instytucja kultury, dla której założycielem jest miasto Kraków.
2. Siedziba instytucji znajduje się w hali dawnych warsztatów szkolnych na os. Szkolnym 26 w Nowej Hucie. Powierzchnia ok. 1500 m².
3. Inicjatorem utworzenia instytucji jest Ireneusz Raś – radny Miasta Krakowa, twórcą koncepcji i programu Bartosz Szydłowski – założyciel i dyrektor Stowarzyszenia Teatralnego Łąźnia.
4. Głównym adresatem programu realizowanego przez nową instytucję będą mieszkańcy Krakowa ze szczególnym uwzględnieniem Nowej Huty.
5. Łąźnia Nowa funkcjonować będzie w oparciu o nowatorskie w Krakowie i w Polsce założenia organizacyjne:
 - a. Rezygnacja z konotacji miejsca z konkretną funkcją artystyczną: teatr, galeria, dom kultury. Wybór medium przekazu określany jest przez charakter realizowanego w danym momencie projektu.
 - b. Nacisk kładziony na systemowe rozwiązania, które zasadniczo i w dłuższej perspektywie zmieniają struktury zarządzania i sposoby uczestnictwa obywateli w życiu kulturalnym, i których efekt działań daje się przeliczyć na zysk społeczny i edukacyjny w dzielnicach o szczególnym zapotrzebowaniu.
 - c. Przewaga działań w ramach sieci stałej współpracy lokalnej i międzynarodowej, nad akcydentalnymi wydarzeniami.
 - d. Finansowanie opiera się głównie na systemie pozyskiwania z różnych źródeł (fundusze unijne, fundacje itp.) środków celowych na projekty, na współpracy partnerskiej i koprodukcjach zarówno w Europie, kraju i obszarze lokalnym.
 - e. Struktura organizacyjna opiera się na kilku kuratorskich etatach, współpracy praktykantów, wolontariacie i współpracownikach zatrudnianych w oparciu o kontrakty i finansowanych ze źródeł pozyskanych na celowe projekty.
6. Program instytucji tworzony będzie w oparciu o następujące założenia:
 - a. Realizowane projekty (akcje artystyczne i akcje edukacyjno-społeczne) sprzyjać będą rewitalizacji dzielnicy i tworzeniu identyfikacji z miejscem jak najszerzej liczby ludności Nowej Huty
 - b. Przestrzeń ośrodka otwarta będzie na wiele inicjatyw, tworząc sieć i zaplecze współpracujących instytucji. Ośrodek oprócz realizowania własnych projektów będzie wspierał działalność niezależnych grup, gościł cykliczne imprezy, udostępnił przestrzeń dla różnych artystycznych wydarzeń.
 - c. Badanie i eksploracja wszelkich dziedzin życia społecznego i kulturowego służyć będą prowadzeniu szerokiej dyskusji na temat duchowej kondycji człowieka XXI wieku.

- d. Realizacja, inicjowanie i popieranie nowatorskich projektów artystycznych ze szczególnym uwzględnieniem działań teatralnych, filmowych i projektów multimedialnych.
- e. Ośrodek będzie otwarty na nowe tendencje, stanie się miejscem debiutów, poszukiwań i eksperymentów.
- f. W ramach działalności prowadzona będzie dokumentacja, archiwizacja oraz tworzenie kolekcji prac artystów pochodzących z Nowej Huty oraz prac inspirowanych życiem dzielnicy.

Założenia ideowe

Współczesne inicjatywy artystyczne coraz częściej lokują się poza centrami miast, w przestrzeniach wymagających rewitalizacji. Artyści adaptują stare hale, przestrzenie fabryczne. Poszukują miejsc, które z przestrzenią sztuki w klasycznym słowa rozumieniu nie mają wiele wspólnego. Ten trend europejski wynika m.in. z faktu, że za szczególnie wartościowe uznaje się działania artystyczne wrażliwe na problematykę społeczną. Obserwuje się szeroki nawrót do wartości znanych nam jeszcze z czasów teorii pozytywistycznych: pracy organicznej, pracy u podstaw, przywracania wartości edukacyjnych, kształtujących tożsamość lokalną, narodową, szacunek dla wspólnej inicjatywy obywatelskiej. Znamienny jest fakt, że zwracają się ku temu artyści różnych dziedzin. Poszukują najbardziej żywej formy przekazu, a ona wynika również z okoliczności i warunków w jakich powstaje. Fakt wyczerpania się niektórych formuł funkcjonowania instytucji kultury prowokuje nie tylko do pracy w nowych przestrzeniach, ale rewizji znaczenia artystycznego przekazu w życiu publicznym. Cały ten europejski ruch napawa nadzieją, że uniwersalne wartości nie ulegną zatraceniu w konkurencji z masową kulturą i uda się odnaleźć formę kreującą zapotrzebowanie na sztukę i ułatwiającą rzeczywisty kontakt z publicznością.

Nazwa instytucji

Głównym adresatem programu realizowanego przez nową instytucję będą mieszkańcy Nowej Huty. Jak doprowadzić do pełnej identyfikacji mieszkańców z nowopowstającym miejscem? Co to znaczy MIEJSCE PRZYJAZNE?.

Przede wszystkim trzeba zrezygnować z konotacji z konkretną funkcją artystyczną: teatr, galeria, dom kultury. Takie miejsca w Nowej Hucie już są i działają od wielu lat. Nowoczesna instytucja kultury działa dynamicznie na kilku płaszczyznach, a wybór medium przekazu określany jest przez charakter realizowanego w danym momencie projektu. Jest tutaj miejsce na spektakl teatralny, wystawę, realizację filmu. Dookreślenie ze względu na rodzaj prezentowanej sztuki prowadzi głównie do utraty tych potencjalnych uczestników kultury, którzy zwykle w niej nie uczestniczą. Powodów jest wiele: wychowanie, niechęć, stereotypowe rozumienie itd. Słowo teatr, galeria plasuje się albo w kręgu elitarnych zainteresowań, albo skojarzeń ze szkolnymi wycieczkami. Nowe miejsce nie powinno być obciążone takim znaczeniem. Nazwa „Łaźnia Nowa” spełnia równocześnie dwie funkcje. Pierwszy człon nazwy wnosi szyld i markę inicjatywy, która ma dobrą renomę i kilkuletnie tradycje działalności. „Nowa” jest identyfikacją lokalną, podkreślającą związek profilu działania z miejscem, gdzie będzie tworzony.

Lokalizacja

Przestrzenie naturalnie wpisane w przestrzeń dzielnicy, pełniące swego czasu funkcje użytkowe doskonale nadają się na adaptację do potrzeb działań artystycznych i kulturowych. Zmiana funkcji użytkowania nie wiąże się z dużymi nakładami finansowymi i daje możliwość stopniowych zmian i adaptacji.

Stare warsztaty szkolne pełniły funkcje przestrzeni publicznej, zakres prac adaptacyjnych jest stosunkowo niewielki i zakłada przede wszystkim sfunkcjonalizowanie zastanej przestrzeni i oczyszczenie jej. Budynek wolnostojący, z dobrym dojazdem, w centrum starej części Nowej Huty.

Łąźnia Nowa – nowy model instytucji

Charakter działalności i cele jakie sobie stawiamy wymagają nowego myślenia w zakresie zarządzania instytucją kultury. Nie istnieje w Krakowie model instytucji, który został sprawdzony na zachodzie Europy i jest tam coraz bardziej popularny. Jego główne zalety to dynamiczność i idąca za tym efektywność działania oraz niewielkie koszty utrzymania. Działalność opiera się głównie na systemie pozyskiwania środków celowych na projekty z różnych źródeł (fundusze unijne, fundacje itp.), na współpracy partnerskiej i koprodukcjach zarówno w Europie, kraju i obszarze lokalnym. W ten sposób pozyskuje się szeroki dostęp do dodatkowych środków finansowania. Struktura organizacyjna opiera się na kilku kuratorskich etatach, oraz szerokiej współpracy praktykantów i wolontariacie. Inni współpracownicy pracują w oparciu o kontrakty i finansowani są ze źródeł pozyskanych na celowe projekty. Chętnie wspierane są projekty nie sygnowane przez wielkie instytucje, ale dynamiczne, niewielkie ośrodki, często niezależne. Rozwijają się wspieranie sieci stałej współpracy międzynarodowej, a coraz mniej chętnie widzi się akcydentalne wydarzenia jak festiwale, spektakle, czy też wystawy. Nacisk kładzie się na **systemowe rozwiązania**, które zasadniczo i w dłuższej perspektywie zmieniają struktury zarządzania i sposoby uczestnictwa obywateli w życiu kulturalnym, i których efekt działań daje się przeliczyć na zysk społeczny i edukacyjny w dzielnicach o szczególnym zapotrzebowaniu. Nowa instytucja stanowi wartość trwałą, która dynamizuje aktywność obywatelską w dzielnicy.

System producencki

Każdy nowy projekt ma swojego odpowiedzialnego producenta. To system zbliżony do systemu produkcji telewizyjnej. Pozwala to na równoległą realizację kilku projektów, bez obciążania instytucji stałymi kosztami utrzymania pracowni i koordynującej administracji. Eksploatacja przebiega zgodnie z sezonowym kontraktem na określoną liczbę przedstawień. Zabezpieczona jest środkami pozyskanymi z funduszy celowych. Ten system jest bardziej efektywny przy realizacji wszystkich projektów od artystycznych po edukacyjno-społeczne.

System sieciowy

Dynamikę programową zapewniać będzie sieć współpracy lokalnej i międzynarodowej. Gwarantuje to dużą różnorodność, odejście od klasycznego, repertuarowego eksploataowania spektakli, wymienialność programów.

Należy zwrócić uwagę, że właśnie systemy działań sieciowych są faworyzowane w przyznawaniu środków unijnych. Tworzenie sieci polega na zbudowaniu **stałej struktury** partnerskich instytucji w całej Europie, wymianie artystów rezydentów, wymianie programowej. Ta sieć nie może dotyczyć oczywiście tylko partnerów europejskich. Dotyczyć będzie kilkunastu partnerów w Polsce oraz instytucji lokalnych. W przypadku lokalnych instytucji sieć współpracy polegać będzie na łączeniu sił produkcyjnych przy pracy nad projektami o walorach społecznych i masowym zasięgu głównie dotyczącym odbiorcy z Nowej Huty.

Cele i profil programowy

Rewitalizacja dzielnicy poprzez różne inicjatywy: akcje artystyczne i akcje edukacyjno-społeczne, uruchamianie przedsięwzięć rozwijających i umacniających świadomość lokalną mieszkańców

Ośrodek stanie się miejscem spotkań okolicznych mieszkańców, proponując szeroką ofertę działań artystycznych. Właśnie do mieszkańców Nowej Huty będzie głównie adresowany program. Główny cel to doprowadzenie do identyfikacji z miejscem jak najszerzej liczby ludności dzielnicy. Stworzenie ośrodka żywego, gdzie sztuka nie jest wyłącznie „komercyjnym produktem”, ale przestrzenią dialogu, dyskusji i wspólnych działań z mieszkańcami.

Działalność integracyjna

Idea integracji polega na tym, aby przestrzeń ośrodka była otwarta na wiele inicjatyw, tworząc sieć i zaplecze współpracujących instytucji. Ośrodek oprócz własnej działalności produkcyjnej będzie wspierał działalność niezależnych grup, gościł cykliczne imprezy, udostępnił przestrzeń dla różnych artystycznych wydarzeń. Idea integracji realizować się będzie w szerokiej działalności warsztatowej dotyczącej pisania dla teatru, technik ruchowych, ćwiczeń koncentracji, używania nowych mediów, performance'u. Ośrodek musi utrzymać charakter miejsca poszukiwań i eksperymentu, a nie wyłącznie maszyny produkującej kolejne skończone produkty. Tego brakuje na rynku ogólnopolskim, a szczególnie w Krakowie, chociaż jest to już europejskim standardem.

Badanie i eksploracja wszelkich dziedzin życia społecznego i kulturowego w celu wykorzystania w artystycznej pracy oraz prowadzenia szerokiej dyskusji na temat duchowej kondycji człowieka XXI wieku.

Ze szczególną uwagą przyglądać się chcemy kulturze miasta, wszelkiego rodzaju kulturom młodzieżowym, zjawiskom muzycznym, sztuce ulicy, modzie – zjawiskom pop kultury. Te założenia programowe określają profil miejsca. Działanie ośrodka będzie pełnić funkcję pomostu pomiędzy kulturą popularną, a sztuką wysoką. Kultura wysoka wyznacza horyzont wartości zbyt często nieosiągalny dla przeciętnego człowieka. Zajmować się chcemy stopniowym wprowadzaniem wartości sztuki wysokiej do szerokiego odbioru.

Realizacja, inicjowanie i popieranie nowatorskich projektów artystycznych ze szczególnym uwzględnieniem działań teatralnych, filmowych i projektów interdyscyplinarnych.

Ośrodek musi być otwarty na nowe tendencje i stanowić miejsce debiutów, poszukiwań i eksperymentów. Program musi wyrastać z aktualnej polemiki wokół tematów, estetyki, stylów w sztuce. W ten sposób tworzy się naturalna przestrzeń artystycznych działań. Jeśli chodzi o teatr, to głównym polem zainteresowań jest polski dramat współczesny oraz polska literatura, poszukiwanie nowych kodów interpretacyjnych do odczytywania klasyki. Interdyscyplinarność ośrodka jest programowa, bo taki jest współczesny wizerunek sztuki, artyści zmieniają media, trudno mówić o czystych podziałach. Koncert, spektakl, instalacje wizualne, filmy są równoległymi obszarami poszukiwań.

Propagowanie nowatorskich środków komunikowania w działalności artystycznej oraz popularyzacja ich, używanie nowych technologii i technik w działaniach kulturotwórczych.

Chciałbym, aby ośrodek propagował wykorzystywanie najnowocześniejszych mediów i osiągnięć technologicznych w komunikowaniu się i w kulturotwórczych działaniach z dwóch powodów. Po pierwsze to profil, który z pewnością zainteresuje młode pokolenie mieszkańców. Ogólnodostępne warsztaty, projekty z wykorzystaniem nowych technologii realizowane będą w celu oswojenia z medium i wydobycia pozytywnych aspektów w wykorzystywaniu go. Po drugie jesteśmy głęboko przekonani, że rozwój sztuki i sposobów komunikowania podążać będzie za rozwojem technologii. Im wcześniej artyści będą gotowi świadomie używać tego medium tym lepiej dla sztuki i przekazu.

Dokumentacja, archiwizacja oraz tworzenie kolekcji prac artystów pochodzących z Nowej Huty oraz prac inspirowanych życiem dzielnicy.

To aspekt dodatkowy, ale jeszcze raz podkreślający związek ośrodka z miejscem swoich działań. W ramach tej działalności rozwijać chciałbym instytucje artystów – rezydentów, dla których kilkutygodniowy pobyt w Nowej Hucie byłby inspiracją do stworzenia prac inspirowanych życiem i przestrzenią dzielnicy.

Etapy rozwoju instytucji

Koncepcja organizacji ośrodka zakłada jak najszybsze uruchomienie działalności, nawet w skromnych warunkach. Wszelkie akcje artystyczne muszą mieć znamiona spontaniczności i między innymi na tym rodzaju energii budują swoją wiarygodność. Dlatego przy niewielkim nawet zakresie adaptacyjnym przestrzeń powinna zostać sfunkcjonalizowana i udostępniona dla widzów.

Adaptacja pomieszczeń przebiega w kolejności: od przestrzeni publicznej ogólnie dostępnej, poprzez salę teatralną, aż po salę koncertową i pracownię multimedialną. Jednak już uruchomienie pierwszej przestrzeni pozwala na realizację wszystkich projektów, chociaż w ograniczonym zakresie. Sale jeszcze nie wyremontowane mogą pełnić funkcję przestrzeni ekspozycyjnych lub być wykorzystywane przy pojedynczych wydarzeniach. Od roku 2006 środki inwestycyjne na rozbudowę i wyposażenie pozyskiwane będą strategicznie ze źródeł europejskich.

Etap I – rok 2005

INWESTYCJE

Przygotowanie garderoby i pomieszczenia biurowego, oczyszczenie pomieszczeń, sfunkcjonalizowanie wejść i wyjść, instalacja elektryczna, przygotowanie toalet publicznych. Zakup krzeseł, nagłośnienia i projektora video.

PROGRAM

Miejsce wspólne

To bardzo ważny etap, właściwie podstawowy dla rzeczywistej rewitalizacji dzielnicy. Nowo powstająca instytucja kultury musi od początku być kojarzona jako miejsce należące do mieszkańców dzielnicy i przede wszystkim do nich adresujące swój program. Stąd kilka akcji artystycznych z udziałem mieszkańców, rozwój idei „reality theater”, projekty społeczne dotyczące dzielnicy oraz przygotowywanie spektaklu w oparciu o dramat, którego akcja dzieje się w Nowej Hucie i dotyczy życia mieszkańców (napisany na zamówienie). Natychmiast do repertuaru wprowadzonych zostanie 7 zrealizowanych dotychczas w Łażni przedstawień (Pan Paweł, Zabawa, Skóra węża, Wścieklizna show, Tatuaż, Pokolenie porno, Pokojówki). Zapraszane będą przedstawienia gościnne. Kolejna edycja Festiwalu Genius Loci będzie miała miejsce wokół przestrzeni ośrodka. Otwarte zostanie miejsce spotkań. Będzie to miejsce wyciszenia i skupienia, spełniające warunki dla rozmowy i kameralnego spotkania. Chcielibyśmy, aby dostępne były dla gości książki oraz biblioteka audio. Uruchomimy stały program spotkań z poezją, ale promować poezję będą gwiazdy muzyki popularnej, a nie aktorzy.

Etap II – rok 2006

INWESTYCJE

Uruchomienie profesjonalnej sali teatralnej, rozbudowa zaplecza: garderoby, biura, uzupełnienie środków trwałych.

PROGRAM

Miejsce kultowe

Kontynuacja działalności z roku 2005. Akcje w ramach Festiwalu Genius Loci rozprzestrzenia się po całej dzielnicy. Do programu Łażni wprowadzone zostaną imprezy cykliczne przygotowane przez współpracujące ośrodki. W tym roku powstanie 5 premier teatralnych. Rozpisany i rozstrzygnięty zostanie konkurs wśród mieszkańców dzielnicy „Opowiedz swoją historię”, na podstawie którego powstanie film i spektakl teatralny. Rozpoczniemy wymianę programową z ośrodkami polskimi m.in. Teatr Modrzejewskiej z Legnicy, Teatr z Wałbrzycha, Teatr im. St. Wyspiańskiego z Katowic oraz zagranicznymi: Maison Folie Wazamme z Francji, Sophiensaele i Theaterhaus Weimar z Niemiec. Uruchomione zostaną cykle tematyczne popularyzujące zagadnienia kultury wysokiej, w tym projekt *Nasze romantyczne dusze* we współpracy z niemieckim partnerem, którego głównym tematem będzie wskazanie zbieżności postaw współczesnego człowieka z postawami romantycznymi. Celem projektu jest badawcza praca nad spuścizną postaw romantycznych w codziennym życiu Polaka

oraz rozbudzenie wrażliwości i zainteresowania najmłodszego pokolenia polską literaturą XIX wieku. Ośrodek zacznie utrzymywać kontakt również z najmłodszym pokoleniem mieszkańców; kształtować swojego przyszłego widza, być blisko nastolatków poznawać ich potrzeby i zainteresowania. To ułatwi przyszłe opracowywanie programu. Jest to jednak działalność dodatkowa i powołanie jej będzie zależało od pozyskania na ten konkretny cel funduszy z UNICEF-u.

Etap III – 2007

INWESTYCJE

Uruchomienie ostatniej największej sali przeznaczonej do wydarzeń muzycznych, studia filmowego oraz pracowni multimedialnej.

PROGRAM

Miejsce odniesienia

Kontynuacja działalności z poprzednich lat.

Cykl akcji artystów rezydentów. Zapraszani będą artyści z Polski i zagranicy, aby realizowali projekty inspirowane przestrzenią i życiem w dzielnicy. Rozpoczęcie systematycznej działalności muzycznej. Stworzymy centrum muzyki organizując wokół ośrodka młodych artystów komponujących w piwnicach i grających w klubach. Organizować będziemy warsztaty DJ-ów, hip-hopu i innych nowych trendów muzyki ulicy. Wypracowany w poprzednich latach wizerunek nada tym działaniom nowego znaczenia, podniesie ich rangę do wypowiedzi wysłuchanej, a nie kontestowanej. Ten bardzo ważny moment w rozwoju miejsca nie powinien pojawić się na początku. Byłby to falstart, który swoją siłą niebezpiecznie zawęziłby wizerunek ośrodka. Uruchomienie lokalnego radia Blok26, które adresowane będzie do mieszkańców dzielnicy, ze szczególnym ukierunkowaniem na młodzież, która też będzie zaangażowana w tworzenie programu. Sieć współpracowników – reporterów w różnych częściach Nowej Huty pozwoli dotrzeć do bardzo szerokiego spektrum wydarzeń i problemów mieszkańców dzielnicy.

Rozszerzymy również pozyskiwanie kolejnych partnerów do programowej wymiany. Powiększy się ona o ośrodki nie tylko teatralne, ale i muzyczne.

Wraz z otwarciem pracowni multimedialnej ośrodek stworzy profesjonalne zaplecze pozwalające na uruchomienie niezależnej produkcji filmowej, a z działań satelitarnych uruchomimy przegląd kina undergroundowego.

Wraz z uruchomieniem działalności muzycznej chciałbym rozpocząć ścisłą, programową współpracę z Ośrodkiem Jerzego Grotowskiego z Wrocławia (program warsztatowy, spotkania), oraz Odet Theater z Danii. Do dzisiaj w Krakowie nie istnieje miejsce, które by w żywy sposób komentowało, dyskutowało z teatrem takiej tradycji.

Na zakończenie należy podkreślić, że Łąźnia Nowa przyczyni się do wypromowania Nowej Huty, nie tylko w Krakowie, ale i w Europie i na świecie.